

Hoe omgaan met restvloeistoffen

Workshop van Nefyto en TOPPS

In het kader van de campagne 'Veilig en verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen' organiseerden Nefyto en TOPPS een workshop rond restvloeistoffen. Dat resulteerde in een informatieve middag, die aanknopingspunten gaf voor het streven naar een optimale situatie.

Bewustwording, kennis, discipline, technologie en wet- en regelgeving blijken de ingrediënten te zijn om te komen tot een optimale situatie rond restvloeistoffen van gewasbeschermingsmiddelen. Restvloeistoffen als gevolg van het schoonmaken van spuitmachines kunnen zogeheten puntmissies veroorzaken. Deze puntmissies hebben een aanzienlijk aandeel in de belasting door gewasbeschermingsmiddelen van grond- en oppervlaktewater.

Alle reden dus om hier aandacht aan te besteden. Dat past ook in de campagne 'Veilig en verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen', die Nefyto eind 2009 is gestart. Daarom organiseerde Nefyto in samenwerking met TOPPS op 4 maart 2010 een workshop rond restvloeistoffen van gewasbeschermingsmiddelen. TOPPS staat voor Training the Operators to prevent Pollution from Point Sources. Dit is een Europees project dat goede landbouwpraktijken uitwerkt en deze kenbaar maakt via advies, training en demonstratie. Met als doel puntbelasting door gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater te verminderen. De goed bezochte workshop vond plaats op Boerderij Mereveld bij Utrecht.

Richting geven

"Over het algemeen zijn telers en loonwerkers zich bewust van het belang om puntmissies te voorkomen", zegt Nefyto-directeur Maritza van Assen in haar inleiding. "Maar er moet wel richting worden gegeven om tot een optimale situatie te komen. Daarbij geldt als randvoorwaarde dat de oplossingen effec-

tief, laagdrempelig, naleefbaar, kosteneffectief en wettelijk toegestaan moeten zijn. Met als uiteindelijk doel puntmissies te voorkomen en de waterkwaliteit te verbeteren."

Dat er richting gegeven moet worden, blijkt ook uit de inleiding van Manfred Roettele, projectmanager van TOPPS. In zes Europese landen (niet Nederland) heeft TOPPS enquêtes gehouden onder telers en loonwerkers over puntmissie. Van alle geënquêteerden geeft ruim 80 procent aan dat puntmissies gemakkelijk kunnen worden voorkomen. Als meest riskant wordt het (in- en uitwendig) schoonmaken van de spuitmachine aangegeven, gevolgd door vullen, management van de restvloeistof, opslag en transport.

Uit ander onderzoek van TOPPS is gebleken dat meer dan de helft van de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen van het oppervlaktewater voor rekening komt van puntmissies. "Na training van de toepassers in het reinigen van spuitmachines was dit met 70 procent verbeterd", meldt Manfred Roettele.

Volgens Manfred Roettele zijn er tal van technische voorzieningen mogelijk op spuitmachines die de kans op puntmissies aanzienlijk verkleinen. Zo biedt een schoonwatertank voor spoelen in het veld enorme voordelen. Maar slechts weinig spuitmachines zijn hiermee uitgerust of de capaciteit van de tank is niet toereikend. Daarin speelt mee dat spuitmachines lang meegaan, waardoor het relatief lang duurt voordat een nieuwe techniek in de praktijk is ingevoerd.

"Het is wenselijk dat de 'best practices' voor het verminderen van

Mobiel zuiveringssysteem Sentinel werd tijdens de workshop gedemonstreerd.

Sentinel zuiveringssysteem

In 2006 is het Belgische Phytofar gestart met een project met de Sentinel. Dit is een kleinschalige zuiveringsinstallatie voor restvloeistoffen, gebaseerd op een industrieel zuiveringssysteem. Er zijn twee van deze installaties aangeschaft, waarmee op verschillende plaatsen is geëxperimenteerd.

"Gezien de capaciteit en de kosten van de Sentinel is deze installatie meer geënt op loonwerkers", zegt Inge Mestdagh (POVLT België). "Bovendien hebben loonwerkers doorgaans geen eigen perceel waarop ze restvloeistof verantwoord kwijt kunnen. En de Sentinel werkt sneller dan biosystemen. Het gerei-

nigde water is zo schoon dat het opnieuw gebruikt kan worden voor bespuitingen."

De Sentinel werd gedemonstreerd aan loonwerkers en die reageerden enthousiast. Dat deed Phytofar in 2009 ertoe besluiten om met een mobiele installatie op tournee te gaan langs loonwerkers.

Wat betreft de kosten (uitgedrukt in euro's per liter restvloeistof) is de Sentinel goedkoper dan het laten ophalen van restvloeistof en iets duurder dan het biofilter (zie artikel). Wel moet worden opgemerkt dat de Sentinel een opgeleide operator vereist.

puntmissies worden gedefinieerd en dat deze worden uitgedragen naar de toepassers", pleit Manfred Roettele. "Er moeten adviseurs worden opgeleid en er moeten voldoende van deze adviseurs zijn."

Situatie in België

Hoe wordt er in België omgegaan met restvloeistoffen? Deze situatie wordt geschetst door Peter Jaeken, secretaris-generaal van Phytofar, de Belgische zusterorganisatie van Nefyto. "Ook in België besteden we veel aandacht aan het voorkomen van puntmissies. Dat is 'getriggerd' door het terugvinden van werkzame stoffen in het oppervlaktewater. We werken aan bewustwording en zetten aan tot actie. Het voorkomen van puntmissies kan alleen met een geïntegreerde aanpak. Zeker 90 procent van de oplossing zit in de dagelijkse routine rond spuitmachines. Dat betreft zowel technische voorzieningen als gedrag."

Veel spuitmachines in België zijn geavanceerd, hetgeen ten goede komt aan de veiligheid voor toepasser en milieu. "Bovendien gaat het om voorzieningen die het werken met een spuitmachine vergemakkelijken en die een besparing in kosten en tijd opleveren", aldus Peter Jaeken. Als goed voorbeeld daarvan noemt hij de fustreiniger.

Bijna 90 procent van de Belgische toepassers vult en reinigt de spuitmachine op het erf. "Dat betekent dat er op het erf goede voorzieningen moeten zijn, wil je puntmissies voorkomen." In de jaren negentig is op initiatief van Phytofar onderzoek gedaan naar biofilters. In 2006 is gestart met een project rond

de Sentinel, een mobiele zuiveringsinstallatie. De eerste ervaringen daarmee zijn goed. Speciaal voor de workshop had Phytofar een Sentinel-installatie laten overkomen vanuit België, die tijdens de workshop werd gedemonstreerd (zie kader).

Biofilters

Ze zijn hiervoor al even genoemd: de biofilters. Tijdens de workshop wordt hierop ingegaan door Rik de Werd, onderzoeker bij Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (PPO). Over het onderzoek naar biofilters is al eens gepubliceerd in Nefyto Bulletin 2009/1.

Een biofilter bestaat uit een aantal bakken met biologisch substraat (een mengsel van gehakseld stro en potgrond) en grond van het perceel waar de middelen worden toegepast. De organische stof in het stro en de potgrond binden de middelen. De bacteriën in die grond zijn door de toepassing van de middelen 'geconditioneerd' om deze middelen af te breken. Voordeel van het biofilter is dat het een relatief goedkoop en onderhoudsarm systeem is en dat het materiaal (substraat en perceelgrond) lang mee kan.

Uit het PPO-onderzoek is gebleken dat het biofilter effectief is. "Het effluent heeft geen drinkwaterkwaliteit, maar het meeste gewasbeschermingsmiddel is eruit", zegt Rik de Werd. Telers blijken enthousiast over de biofilters door de eenvoud en de lage kosten. In 2011 wil PPO praktisch advies gaan geven over biofilters aan het bedrijfsleven.

Wet- en regelgeving

De laatste spreker is Clarence van den Berg van het ministerie van

VROM. Hij gaat in op de wet- en regelgeving in relatie tot de inspanningen die telers en loonwerkers kunnen leveren om puntmissies te voorkomen. De Nederlandse overheid werkt aan vereenvoudiging van de wet- en regelgeving voor het bedrijfsleven. Zo ook voor de agrarische sector. Deze vereenvoudiging houdt ook in dat vergunningen zoveel mogelijk worden vervangen door algemeen geldende regels. De wet- en regelgeving wordt gebundeld in het zogeheten Activiteitenbesluit.

Ten aanzien van het voorkomen van puntmissies zijn er enkele complicerende zaken, blijkt uit de presentatie van Clarence van den Berg. Zo worden voor de agrarische sector verschillende soorten afvalwater onderscheiden (waaronder afvalwater met restanten gewasbeschermingsmiddel) en zijn er vier lozingsroutes mogelijk (bodem, vuilwaterriool, oppervlaktewater en mestkelder). Aan welke eisen moet een afschuitplaats voldoen? En gelden die eisen altijd en overal? Of mogen de eisen soepeler zijn als een machine niet vaker dan één keer per week wordt schoongespoten?

"Op dit moment is bijna alles verboden. Maar dat blijkt niet te werken", zegt Clarence van den Berg. "Daarom moet de regelgeving zo zijn dat het op te brengen is voor bedrijven en dat het tegelijk handhaafbaar is."

De workshop van Nefyto en TOPPS heeft aanknopingspunten gegeven voor het verder richting geven aan het streven naar een optimale situatie rond het voorkomen van het puntmissies. ■

De buitenlandse delegatie die deelnam aan de workshop (vlnr): Peter Jaeken (Phytofar), Inge Mestdagh (POVLT België) en Manfred Roettele (TOPPS).

Eindsprint voor terugdringen milieubelasting

Het ziet er naar uit dat in het laatste jaar van het Convenant duurzame gewasbescherming de punten nog eens stevig op de spreekwoordelijke i worden gezet. Zo is 2010 het eerste jaar dat certificering van de distributie van gewasbeschermingsmiddelen algemeen verbindend is (zie ook artikel op pagina 4).

Op 22 maart is de lancering van een campagne om nieuwe gewasbeschermingsmethoden (Good Practices) te promoten. Bij het ter perse gaan van dit Nefyto Bulletin was reeds bekend dat meer informatie over het project beschikbaar komt via www.watbeginbijjou.nl. De boodschap is dat praktische gewasbeschermingsmethoden beschikbaar zijn die alle tellers kunnen benutten.

Nefyto op haar beurt zal uiteraard aan de weg timmeren met haar campagne 'Veilig en verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen'. In dat kader organiseert de Nefyto samen met TOPPS een workshop over restvloeistoffen van gewasbeschermingsmiddelen. Een impressie van deze workshop vindt u op de voorpagina van dit Nefyto Bulletin. De presentaties van de workshop kunt u downloaden via www.nefyto.nl.

Gewasbescherming kritische factor toekomst boomkwekerij

Gewasbescherming is één van de meest kritische factoren voor de toekomst van de boomkwekerij in Nederland. Dit blijkt uit een recente uitgave van het LEI, getiteld 'Concurrentiemonitor boomkwekerij'.

Het LEI heeft de concurrentiekracht van de Nederlandse boomkwekerijsector vergeleken met de belangrijkste concurrerende landen in Europa. Dat zijn Italië, België, Duitsland en Spanje. Het middelenpakket voor de boomkwekerijsector krimpt terwijl alternatieve gewasbeschermingsmethoden vaak geen oplossing bieden, aldus het LEI. Mechanische onkruidbestrijding is vanwege de grondsoort (klei), teelt (kwetsbaarheid van het gewas) en de arbeidskosten geen haalbare kaart. Ook het gebruik van natuurlijke vijanden tegen plagen is nog onvoldoende ontwikkeld om een alternatief te vormen voor chemische middelen.

Het LEI constateert dat er in de sector onrust leeft over de toekomstige beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen. Boomkwekerijgewassen zijn een goed voorbeeld van specialty crops. Het door Nefyto geïnitieerde Expert Center for Specialty Crops zou moeten helpen om de lasten voor de boomkwekerijsector te verlichten.

e-Communicatie over gewasbescherming

Via internet communiceren over gewasbescherming: e-Communicatie, is niet meer weg te denken. Op EU-niveau heeft de European Crop Protection Association (ecpa.eu) een koploperpositie, met nieuwsupdates via e-mail, RSS-feeds, video-interviews, een online debat over de toekomst van gewasbeschermingsmiddelen (pesticideinformation.eu), een eigen youtube-kanaal (youtube.com/eurocropprotection), blogs en Twitter (twitter.com/pesticideinfo, met circa 800 volgers).

Ook presentaties, foto's, video's en posters voor voorlichting en onderwijs zijn via internet volop voorhanden. Zo bevat de database van TOPPS (topps-life.org) en Schone Bronnen (schonebronnen.nl) veel materiaal op het gebied van emissiebeperking. En is er een interessante 'portal' (groenkennisnet.nl/plantgezondheid) van het Programmteam Plantgezondheid (Groene Kenniscoöperatie) met onder meer een beeldbank en ook diverse video's.

Researchkosten in tien jaar met bijna 70 procent gestegen

De afgelopen tien jaar zijn de kosten verbonden aan de ontdekking, ontwikkeling en registratie van nieuwe actieve stoffen voor gewasbeschermingsmiddelen met 68,4 procent toegenomen. Dit blijkt uit een nieuwe studie over de Research & Development kosten van de gewasbeschermingsmiddelenindustrie.

Het proces dat uiteindelijk moet leiden tot de toelating van een nieuw middel is complex, kostbaar en tijdrovend. Met name de kosten van toxicologisch onderzoek en milieuonderzoek zijn sterk gestegen. Tussen de eerste screeningtesten en de toelating van een product zit gemiddeld 9,8 jaar.

"Hoewel de ambitie van de EU Strategie 2020 is om innovatie te laten groeien, is de realiteit voor onze industrie het tegendeel", zegt Friedhelm Schmider, directeur-generaal van ECFA. "Het wordt steeds moeilijker om gewasbeschermingsresearch in de EU te rechtvaardigen. Tegelijkertijd is landbouwkundige innovatie een urgente noodzaak. Het is cruciaal dat mondiale uitdagingen worden aangepakt, zoals voedselzekerheid, klimaatverandering en het ontstaan van nieuwe ziekten en plagen. Hoge kosten en lange doorlooptijden verhinderen dat goed kan worden ingespeeld op deze uitdagingen."

Het proces dat moet leiden tot de toelating van een nieuw middel is complex, kostbaar en tijdrovend.

Politiek & gewasbescherming

Hoe kijken nationale en Europese politici aan tegen gewasbescherming? Welke onderwerpen houden hen bezig? Wat zijn hun belangrijkste drijfveren als het gaat om gewasbescherming?

Janneke Snijder, landbouwwoordvoerder VVD-fractie Tweede Kamer:

‘Klimaatverandering vraagt innovatieve gewasbescherming’

Wie is Janneke Snijder-Hazelhoff?

"Ik ben geboren en getogen op het platteland van Groningen en daar woon ik nog steeds. Op een veenkolonie-boerderij in Nieuwe Pekela ben ik geboren. Inmiddels woon ik alweer lange tijd in Wagenborgen, een dorpje bij Delfzijl, waar mijn echtgenoot en ik een melkveebedrijf hebben. Overigens ben ik het meest noordelijk wonende Tweede-Kamerlid.

Na mijn middelbare school heb ik in de stad Groningen een HBO-opleiding gedaan tot klinisch-medisch analist. Toen ik afgestudeerd was, werd ik hoofd van het laboratorium van het psychiatrisch ziekenhuis in mijn huidige woonplaats Wagenborg.

Al op jonge leeftijd was ik actief in de politiek. Op mijn 22e ben ik lid geworden van de VVD. Vanwege mijn enthousiasme werd ik al snel voor allerlei zaken gevraagd. Zo kwam ik op mijn 28e in de gemeenteraad van de toenmalige gemeente Termunten (nu Delfzijl), waarvan ik later ook wethouder was. Mede aangemoedigd door mijn omgeving heb ik steeds een stapje verder gezet binnen de politiek. Zo was ik van 1992 tot 1999 lid van de Provinciale Staten van Groningen.

Via allerlei bestuursfuncties, binnen en buiten de VVD, ben ik in december 1999 lid geworden van de Tweede Kamer. Inmiddels ben ik een aantal jaren de landbouwwoordvoerder van de VVD-fractie. Tot mijn portefeuille behoren alle onderwerpen die tot het werkgebied behoren van het ministerie van LNV. Denk aan het landbouwbeleid, dierenwelzijn, mest, voedselveiligheid, natuur, gewasbescherming enzovoorts."

Wat is uw relatie met de land- en tuinbouw?

"Die relatie is heel direct, doordat ik samen met mijn echtgenoot al dertig jaar een melkveebedrijf heb. Daar komt bij dat ik al mijn hele leven op het platteland woon. Ook mijn bestuurlijke activiteiten in het verleden waren deels gerelateerd aan de land- en tuinbouw. Zo ben ik lang actief geweest voor LTO. Verder ben ik sinds 2003 voorzitter van de Faunabeheereenheid van de provincie Groningen.

De land- en tuinbouw raken mij. Ze vervullen een wezenlijke rol in de samenleving, als producent van voedsel én als beheerder van het landschap. Dit wordt nogal eens onderschat, zowel door burgers als politici. Er wordt vaak te eenvoudig gedacht over het boerenvak. Maar het is allemaal niet zo simpel. Een boer moet rekening houden met de grondsoort, het weer, zijn eigen werkbelasting en gezondheid, de grootte van zijn bedrijf en met het enorme aantal regels dat geldt voor deze sector. Een aantal van mijn collega-politici denkt te gemakkelijk over het opschrijven van regels en hoe de sector hierop moet inspelen. Het beeld klopt vaak niet met de werkelijkheid."

Janneke Snijder: "We moeten ervoor zorgen dat er binnen Europa een speelveld komt dat voor alle lidstaten gelijk is, ook voor Nederland."

Wat heeft u met gewasbescherming?

"Als landbouwvoerder van de VVD-fractie heb ik gewasbescherming uiteraard in mijn portefeuille. Op ons melkveebedrijf hebben we niet zo intensief met gewasbescherming te maken, maar vanuit de omgeving weet ik dat goede gewasbescherming essentieel is voor voedselproductie. Daar komt bij dat Nederland een belangrijk exportland is van agrarische producten. Dus er is ook een economisch belang. Daar staan maar weinig mensen bij stil. De afgelopen decennia is de samenleving kritischer geworden ten aanzien van gewasbescherming. Dat mag ook. Maar mijn zorg is wel dat Nederland binnen Europa op het gebied van gewasbescherming zijn positie gaat verliezen. De oorzaken liggen in het werktempo van het Ctgb, de nationaal-specifieke eisen die Nederland stelt ten aanzien van toelatingen en de hoge kosten voor een toelatingsaanvraag. Daar moeten we echt mee aan de slag."

Is er binnen de gewasbescherming een onderwerp dat uw bijzondere aandacht heeft?

"Naast de drie hiervoor genoemde problemen heeft innovatie mijn bijzondere belangstelling. Innovatie is erg belangrijk, zeker met het oog op de veranderende klimaatomstandigheden. We zullen een antwoord moeten hebben op de ziekten en plagen die zich door het warmere

en vochtiger klimaat eventueel kunnen voordoen. Daar moeten nieuwe gewasbeschermingsmiddelen voor ontwikkeld worden. Die innovatie moet niet worden ingeperkt door strakke regelgeving."

Hoe ziet de gewasbescherming in Europa er over tien jaar uit?

"Voor Nederland is het is erg belangrijk dat we aan de drie genoemde problemen gaan werken. Daarvoor moeten we de 'hand aan de ploeg slaan', om het zo maar te zeggen. Als we dat doen, dan liggen er zeker kansen voor Nederland om binnen Europa een positie te vervullen. Maar eerlijk gezegd: met het oog op het huidige politieke klimaat in Nederland maak ik me hier wel zorgen over. Er ligt hier echt een taak om goed uit te leggen waar we in de land- en tuinbouw mee bezig zijn.

Op het niveau van de Europese Unie ligt dat anders. Daar zijn andere politieke verhoudingen. Waarvan ik hoop dat deze gunstig zullen uitpakken voor de land- en tuinbouw in het algemeen en de gewasbescherming in het bijzonder. We moeten ervoor zorgen dat er binnen Europa een speelveld komt dat voor alle lidstaten gelijk is, ook voor Nederland. Dat geldt zowel voor de ontwikkeling en toelating van nieuwe gewasbeschermingsmiddelen als voor het gebruik van deze middelen. Om dat te bereiken, moet er écht iets gebeuren." ■

Op weg naar de zonale beoordeling

Praktische uitvoering wordt steeds duidelijker

De Europese verordening voor gewasbeschermingsmiddelen is vanaf 14 juni 2011 van toepassing in alle lidstaten. Daarmee doet ook de zonale beoordeling zijn intrede. De kaders hiervoor liggen al vast, maar aan de praktische uitvoering ervan wordt nog gewerkt. Daarin zijn onlangs weer stappen gemaakt.

“Zonale beoordeling en wederzijdse erkenning zijn belangrijke onderdelen van de Europese verordening”, zegt Susanne Sütterlin, senior beleidsmedewerker bij het ministerie van LNV. We praten met haar en Jeroen Meeussen (EU-coördinator gewasbeschermingsmiddelen bij het Ctgb) over de stand van zaken rond zonale beoordeling en wederzijdse erkenning.

Het proces staat in hoofdlijnen beschreven in de verordening. “Voor de praktische uitvoering hiervan worden zogeheten guidance documents geschreven”, legt Jeroen Meeussen uit. “Deze worden uiteindelijk ter beoordeling aangeboden aan de Standing Committee on the Food Chain and Animal Health (SCFCAH). De basis hiervoor is gelegd in workshops, waaraan is deelgenomen door vertegenwoordigers van alle lidstaten. In november 2009 heeft in Vilnius (Litouwen) een eerste workshop plaatsgevonden. Daarop is verdergegaan in een tweede workshop, die eind januari 2010 plaatsvond in het Duitse Braun-

schweig.” In laatstgenoemde workshop was Nederland vertegenwoordigd door Susanne Sütterlin en Jeroen Meeussen. “De Standing Committee streeft ernaar dat straks bij het van kracht worden van de verordening in 2011 alles zo duidelijk mogelijk is”, aldus Susanne Sütterlin.

Centralisatie

Zonale beoordeling en wederzijdse erkenning passen in het streven binnen de EU naar een steeds verdergaande harmonisatie en centralisatie. Jeroen Meeussen merkt op: “Onder de bestaande Richtlijn 91/414 vindt de beoordeling van werkzame stoffen centraal plaats. De beoordeling van middelen en toepassingen vindt plaats op lidstaat-niveau. Met de invoering van de zonale beoordeling wordt ook de beoordeling van middelen meer gecentraliseerd. Straks zal geen enkele lidstaat een middel toelaten zonder dat ook andere lidstaten daar naar hebben gekeken.”

Volgens de beide geïnterviewden

zullen harmonisatie en centralisatie steeds verder gaan. “Zo voorkom je dubbel werk en het komt ten goede aan het level playing field binnen Europa. Dat laatste is iets wat de industrie en toepassers graag zien.”

Jeroen Meeussen vult aan: “De indiening van een toelatingsdossier is nu al geharmoniseerd. Dat geldt nog niet voor de beoordeling, maar dat is wel waar de EU naar streeft.”

Twaalf maanden

De verordening schrijft voor dat de zonale beoordeling van een middel in totaal maximaal twaalf maanden in beslag mag nemen. “Waar we nu mee bezig zijn, is vaststellen hoe die twaalf maanden worden ‘opgeknipt’. Dus in welke fasen het traject wordt opgedeeld en hoe lang deze mogen duren. Daar wordt nu nog over gediscussieerd. Als het eenmaal is afgesproken, wordt het vastgelegd in een guidance document”, aldus Susanne Sütterlin.

Jeroen Meeussen vult aan: “Binnen de huidige Richtlijn 91/414 waren veel termijnen aanvankelijk onduidelijk en zijn ze pas achteraf vastgesteld. Voor de aanstaande verordening worden de termijnen van tevoren vastgesteld. Dat is beter.”

Jeroen Meeussen (Ctgb): “Het is nog koffiedik kijken hoeveel zonale aanvragen zullen worden ingediend en hoeveel aanvragen op basis van wederzijdse erkenning.”

tingsaanvraag in één van de drie zones waarin de EU verdeeld is. Deze aanvraag wordt bij de toelatingsinstantie van één van de lidstaten in die zone ingediend. Deze toelatingsinstantie (de zonale rapporteur genoemd) doet de zonale beoordeling, die wordt uitgevoerd volgens de Uniforme Beginselen. Op basis van die beoordeling neemt de betreffende toelatingsinstantie een besluit

overeenkomen.”

Wat ook nog speelt, zijn de nationaal-specifieke eisen die een lidstaat mag stellen bij een zonaal beoordeeld middel. “Een lidstaat moet goed kunnen verantwoorden waarom het andere of zwaardere eisen stelt dan een buurland”, zegt Susanne Sütterlin. Lidstaten kunnen op dit front tweeslachtig zijn, constateert Jeroen Meeussen. “Energijds

‘Straks zal geen enkele lidstaat een middel toelaten zonder dat ook andere lidstaten daar naar hebben gekeken’

Is de periode van twaalf maanden een haalbare termijn voor een zonale beoordeling? Jeroen Meeussen denkt van wel. “Een beoordeling duurt nu ook ongeveer een jaar. Er is wel een belangrijk verschil: onder Richtlijn 91/414 is het alleen de toelatingsaanvrager die wacht op het toelatingsbesluit. Onder de verordening zijn het ook de andere lidstaten die op het besluit wachten. Dat betekent een grotere verantwoordelijkheid voor toelatingsinstanties, die hun prioriteitenstelling en capaciteit dan ook goed moeten regelen.”

Stel een producent doet een toela-

atbaarheid. Dit besluit vormt de basis voor de verdere besluitvorming voor de hele zone. Dit wordt bekend gemaakt aan de andere lidstaten binnen de zone en die hebben dan 120 dagen om zelf een besluit te nemen ten aanzien van de nationale toelating.

“Die 120 dagen is zo kort, dat een lidstaat in die tijd niet veel kan doen”, merkt Susanne Sütterlin op. “Je kunt bijvoorbeeld hoogstens nationaal-specifieke risicobeperkende maatregelen vaststellen.”

Nationaal-specifieke eisen

“Op dit moment zijn de Uniforme Beginselen nog niet helemaal uitgewerkt”, zegt Susanne Sütterlin. “Op sommige punten is er nog discussie. Mocht dat bij de inwerkingtreding van de verordening nog niet in orde zijn, dan is dat niet handig.”

Jeroen Meeussen illustreert: “Voor de beoordeling op bepaalde onderdelen worden binnen de EU verschillende modellen gebruikt. Bijvoorbeeld voor de veiligheid van de toepasser. Daar moeten nog duidelijke afspraken over worden gemaakt. Persoonlijk vind ik dat het niet om die laatste drie decimalen moet gaan, maar om het feit of er wel of geen aanvaardbaar risico is. Het is beter om een alom geaccepteerd model te gebruiken dan een heel specifiek eigen model. Het zou trouwens ook heel vreemd zijn als modellen sterk zouden verschillen. Want dat zou niet rijmen met het feit dat de pakketten toegelaten middelen in lidstaten nu al sterk

zijn alle lidstaten voor harmonisatie, anderzijds willen ze toch zeggen dat ze anders zijn dan de andere. Tijdens de workshop in Braunschweig is naar voren gebracht dat lidstaten goed moeten nadenken over de vraag waarom ze eigen modellen willen gebruiken. Is het op politieke, historische of traditionele gronden? Of zijn het afwegingen die gebaseerd zijn op daadwerkelijk andere omstandigheden? Met andere woorden, nationaal-specifieke eisen moeten wetenschappelijk onderbouwd zijn. En die moeten ook duidelijk naar voren worden gebracht.” Susanne Sütterlin vult aan: “Een op deze wijze goed onderbouwd model of methode kan dan wellicht voor de hele EU worden gebruikt en in een guidance document worden vastgelegd. Harmonisatie dus.”

Centrale database

Wat betreft zonale beoordeling en wederzijdse erkenning is er dus nog wel het een en ander te bediscussiëren en uit te zoeken. Verder moet er nog een aantal zaken geregeld worden. Zo moet er een centrale database komen, waar lidstaten kunnen zien hoe ver zonale beoordelingen gevorderd zijn. Want lidstaten moeten elkaar nu over alles gaan informeren. “Waar we nu over hebben gepraat, is de basisprocedure”, zeggen Susanne Sütterlin en Jeroen Meeussen. “Daarnaast zijn er nog genoeg andere onderwerpen om te bespreken, zoals comparative assessment.” ■

Susanne Sütterlin: “Na een hoofdtoelating kunnen toelatingsen volgen voor kleine toepassingen, de specialty crops. Hierin kan Nederland zeker iets betekenen.”

Verdeling van zonale beoordelingen

Na een zonale beoordeling kan een toelatingsaanvrager straks twee routes bewandelen als hij in meerdere lidstaten binnen een zone een toelating wil. De ene route is die waar binnen 120 dagen over de nationale aanvraag wordt besloten, waarbij de toepassing anders kan zijn dan die van de zonale toelatingsaanvraag. De andere route is die van wederzijdse erkenning, waarbij formulering en toepassing identiek moeten zijn aan formulering en toepassing van de zonale toelatingsaanvraag. “Het is nog koffiedik kijken hoeveel zonale aanvragen zullen worden ingediend en hoeveel aanvragen op basis van wederzijdse erkenning”, zegt Jeroen Meeussen. “Dat is ook niet door te rekenen vanuit het bestaande aantal jaarlijkse aanvragen.” Verder is nog onduidelijk hoe de zonale beoordelingen zullen worden verdeeld over de nationale toelatingsinstanties. “Wie kiest de zonale rapporteur? Doet de aanvrager dat? Of regelt de zone dat zelf?

Uitgangspunt is dat er een evenwichtige werkverdeling moet zijn tussen de toelatingsinstanties. Maar stel dat de meeste aanvragen toch naar enkele lidstaten gaan? In het kader hiervan is voorgesteld dat iedere zone een zonale steering committee heeft. En dat er ook een steering committee is voor de drie zones tezamen.” Jeroen Meeussen merkt op: “Je zou binnen een zone nog meer kunnen samenwerken, door onderdelen aan elkaar uit te besteden.” Zouden lidstaten zich kunnen specialiseren? “Susanne Sütterlin ziet daar wel mogelijkheden in: “Na een hoofdtoelating kunnen toelatingsen volgen voor kleine toepassingen, de specialty crops. Hierin kan Nederland zeker iets betekenen, denk aan toepassingen in kassen. Het Ctgb heeft hierin een voorsprong.” Jeroen Meeussen ziet hier ook mogelijkheden voor biologische middelen.

Alle distributeurs nu gecertificeerd

Algemeen verbindendverklaring voor hele sector

Het certificatieschema voor de Nederlandse distributeurs van gewasbeschermingsmiddelen is per 1 januari 2010

algemeen verbindend verklaard. Daarmee is gegarandeerd dat professionele gewasbeschermingsmiddelen alleen via gecertificeerde distributeurs hun weg naar de teler vinden.

Hierop wordt toegezien door de Stichting CDG.

Al eerder berichtten we in Nefyto Bulletin dat Nederland goed voorbereid is op de Europese richtlijn voor duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Zo kent Nederland al het fenomeen van spuitlicenties en verplichte spuitkeuringen. Met de certificering van de gehele distributiesector is Nederland weer een stap verder bij het invulling geven aan de nieuwe richtlijn.

In deze richtlijn wordt aangegeven dat de verkoop van pesticiden een belangrijke schakel is in de distributieketen. En dat aan professionele gebruikers specifiek advies over veiligheidsinstructies voor mens en milieu moet worden gegeven. Met de inwerkingtreding van de Europese richtlijn moeten de lidstaten waarborgen dat professionele gebruikers, distributeurs en voorlichters voldoende kennis hebben van bijvoorbeeld de risico's van gewasbeschermingsmiddelen en geïntegreerde gewasbescherming. De certificering van de hele distributiesector is onmiskenbaar een belangrijke stap voor het veilig en verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

vies over veiligheidsinstructies voor mens en milieu moet worden gegeven. Met de inwerkingtreding van de Europese richtlijn moeten de lidstaten waarborgen dat professionele gebruikers, distributeurs en voorlichters voldoende kennis hebben van bijvoorbeeld de risico's van gewasbeschermingsmiddelen en geïntegreerde gewasbescherming. De certificering van de hele distributiesector is onmiskenbaar een belangrijke stap voor het veilig en verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Certificering distributie

De algemeen verbindendverklaring van het certificatieschema voor Nederlandse distributeurs kent een voorgeschiedenis. Het begon eind jaren negentig met de Erkenningregeling voor de distributeurs van gewasbeschermingsmiddelen, op initiatief brancheorganisatie Agrodis. De Erkenningregeling werd uitgevoerd door de speciaal hiervoor opgerichte stichting RODIS. In 2000 besluit Agrodis om de Erkenningregeling om te zetten naar een certificatieschema. Dat werd het RCS (Registratie en Controle Systeem).

In 2003 werd het Convenant duurzame gewasbescherming gesloten, waarvan Agrodis één van de partners was. Binnen het convenant werd afgesproken dat binnen enkele jaren de gehele achterban van Agrodis zou zijn gecertificeerd. In 2006 was dit gerealiseerd.

“Maar daarmee waren nog niet alle Nederlandse distributeurs gecertificeerd”, zegt Conno de Ruijter,

‘Veel professionaliteit aangetroffen’

Jan Heijkoop is de onafhankelijk voorzitter van het bestuur van Stichting CDG. In het dagelijks leven is hij burgemeester van de gemeente Oostflakkee. Daarvoor was hij gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland. Ook was hij gedurende zes jaar voorzitter van de landbouworganisaties WLTO en LTO Noord.

“Ik vind de opzet rond de algemeen verbindendverklaring en Stichting CDG zeer professioneel”, constateert Jan Heijkoop. “Ook vind ik het principe van zelfregulering een sterke formule. De hele gang van zaken getuigt ervan dat de overheid hier vertrouwen in heeft. In mijn loopbaan heb ik meerdere malen met certificering van doen gehad, met daarin vergelijkbare elementen. Bij Stichting CDG heb ik veel professionaliteit aangetroffen. Dat heb ik ook wel eens anders meegemaakt.”

Als voorzitter zorgt Jan Heijkoop ervoor dat de verschillende betrokken partijen met elkaar in gesprek gaan. “Daarnaast behoort onder meer externe belangenbehartiging tot mijn takenpakket. In deze beginfase komt het bestuur vrij regelmatig bij elkaar. In de toekomst neem ik aan dat drie keer per jaar voldoende zal zijn. Zo speelt momenteel de aanvraag

Jan Heijkoop (voorzitter Stichting CDG): “Het principe van zelfregulering is een sterke formule.”

van Stichting CDG bij de Raad voor Accreditatie (RvA) om als schemabeheerder te mogen optreden. De RvA heeft een onderzoek gestart. De eerste signalen zijn positief. Als dit rond is, zullen de certificerende instanties een accreditatie aanvragen bij de RvA.”

Conno de Ruijter (Agrodis): “Door de algemeen verbindendverklaring is de naleving van wet- en regelgeving beter gewaarborgd.”

ter, secretaris/directeur van Stichting CDG en secretaris van Agrodis. “Want niet alle distributeurs zijn aangesloten bij Agrodis. Een kleine 20 procent van de afzet vond toen nog steeds zijn weg naar de gebruikers via niet-gecertificeerde distributeurs.”

Voor de gecertificeerde distributeurs waren deze zogeheten ‘free riders’ een doorn in het oog. Daarom wilde Agrodis de problematiek van de free riders aanpakken. “Op initiatief van de overheid heeft een projectgroep met convenantpartners toen besloten dat het algemeen verbindend verklaren van de certificering hiervoor de beste manier zou

zijn”, vertelt Conno de Ruijter. “Dat heeft erin geresulteerd dat de algemeen verbindendverklaring (AVV) is gepubliceerd op 3 augustus 2009 en in werking is getreden op 1 januari 2010. De AVV geldt voor de doelgroep, zijnde de handelaren in professionele gewasbeschermingsmiddelen. Dat betekent dus dat alleen gecertificeerde distributeurs professionele gewasbeschermingsmiddelen mogen verkopen.”

Inmiddels zijn circa 100 distributeurs opgenomen in het CDG-register (zie hierna). De verwachting is dat het register hiermee nagenoeg compleet is. Een enkeling is gestopt met de verkoop van professionele gewasbeschermingsmiddelen.

Stichting CDG

Om de algemeen verbindendverklaring uit te voeren, is (in opdracht van de overheid) de Stichting CDG opgericht. CDG staat voor Certificatie Distributie in Gewasbeschermingsmiddelen. Het bestuur van deze stichting bestaat uit Jan Heijkoop (onafhankelijk voorzitter), Wilbert Wijers (namens Agrodis) en Han Rupert (namens Nefyto).

“Stichting CDG ziet toe op de naleving van de voorschriften in de algemeen verbindendverklaring”, legt Conno de Ruijter uit. “Daarnaast heeft de stichting een aantal andere taken, zoals het geven van voorlichting, het oprichten van een meldpunt (waar ongeoorloofd handelen kan worden gemeld) en publicatie van het CDG-register. In dit register staan alle bedrijven die mogen handelen in professionele gewasbeschermingsmiddelen.” Het register is te vinden op de website van Stichting CDG: www.stichtingcdg.nl.

Voor bepaalde handelaren geldt vrijstelling. Namelijk voor de loonwerkers die (naast in opdracht ver-

spoten middelen) jaarlijks tot 1500 kilogram professionele gewasbeschermingsmiddelen verkopen. Deze loonwerkers moeten hiervoor wel beschikken over het VKL-G certificaat (VoedselKwaliteit Loonwerk, met aanvullend module handel in Gewasbeschermingsmiddelen). Hierop wordt toegezien door de Stichting Pro aCt, die het VKL-schema beheert.

In het hiervoor genoemde CDG-register zijn ook de VKL-G gecertificeerde bedrijven opgenomen, zodat alle gecertificeerde distributeurs tezamen in één lijst staan.

Spuitlicentie

“Door de algemeen verbindendverklaring is de naleving van wet- en regelgeving beter gewaarborgd”, aldus Conno de Ruijter. “In de eisen voor certificering zitten elementen van ISO en specifieke voorschriften voor de bedrijfsvoering, zoals opslag, vervoer en advisering. Bij de gecertificeerde bedrijven vindt jaarlijks een externe audit plaats. Dit wordt gedaan door een certificerende instelling. Het bedrijf kan daarbij kiezen uit ECAS, KIWA en SGS.

De algemeen verbindendverklaring dient ook om te voorkomen dat professionele gewasbeschermingsmiddelen terecht komen bij particulieren. Professionele gewasbeschermingsmiddelen mogen alleen gekocht en toegepast worden door gebruikers die in het bezit zijn van een spuitlicentie. De regelgeving zegt dat een distributeur zich ervan moet vergewissen dat de klant waaraan hij levert, een licentie heeft. Dat hoeft niet door bij iedere transactie naar de licentie te vragen. De distributeur kan namelijk de licentienummers opvragen en deze bij de klantgegevens vastleggen. ■

‘Sluit aan bij Product Stewardship van Nefyto’

In het bestuur van Stichting CDG wordt Nefyto vertegenwoordigd door Han Rupert, lid van het dagelijks bestuur van Nefyto en managing director van Makhteshim Agan Benelux & Nordic. Binnen het dagelijks bestuur van Nefyto heeft Han Rupert de portefeuille distributie in beheer.

“Nefyto is zeer positief over de certificering van distributeurs en de verankering daarvan in een algemeen verbindendverklaring”, zegt Han Rupert. “Hierdoor krijgt Nederland een goed gestructureerd, gereguleerd en gecontroleerd distributiesysteem voor gewasbeschermingsmiddelen. Dit sluit uitstekend aan bij de doelstellingen van de Product Stewardship Gedragscode van Nefyto.”

De afspraak is dat Nefyto-deelnemers vanaf nu alleen nog maar leveren aan CDG-gecertificeerde bedrijven. “Ook is afgesproken dat Nefyto-deelnemers geen producten met Nederlands label aan buitenlandse bedrijven leveren”, merkt Han Rupert op. “Zo voorkom je dat Nederlandse gewasbeschermingsmiddelen via een omweg door het buitenland alsnog bij niet-gecertificeerde handelaren terecht komen. Door al deze maatregelen wordt de kans op illegaal gebruik tot het uiterste geminimaliseerd. En het maakt het mogelijk om de zogeheten dringende vereiste toelatingen op verantwoorde wijze beschikbaar te stellen aan de markt.”

Han Rupert is ook te spreken over de praktische uitvoering door de Stichting CDG. “Via de website van CDG kunnen wij snel en gemakkelijk controleren welke distributeurs gecertificeerd zijn, zodat we weten aan wie we mogen leveren en aan wie niet.”

Han Rupert (Nefyto): “Hierdoor wordt het mogelijk om de dringend vereiste toelatingen op verantwoorde wijze beschikbaar te stellen aan de markt.”

COLOFON

NEFYTO BULLETIN 1 | maart 2010 | Jaargang 16 Nefyto Bulletin is een uitgave van Nefyto (Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie), belangenorganisatie voor de Nederlandse agrochemische industrie. Het bulletin wordt kosteloos toegezonden aan personen en organisaties die op enigerlei wijze betrokken zijn bij gewasbescherming in Nederland. Nefyto Bulletin verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 1800.

REDACTIE Nefyto, Hogeweg 16 | Postbus 80523, 2508 GM Den Haag | t (070) 750 31 00 | f (070) 354 97 66 | nefyto@nefyto.nl | www.nefyto.nl TEKST EN REALISATIE FredMeijer.nl Communicatie, Doetinchem

ONTWERP EN LAY-OUT Cyril Strijdonk Ontwerpburo, Gaanderen FOTOGRAFIE Fred Meijer, VVD DRUK Ratiosluis Doetinchem VERSPREIDING Controlled circulation / ISSN 1382-3833